

Левченко В. В., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
ОПП Початкова освіта Житомирського державного університету імені Івана
Франка

Науковий керівник: **Гордієнко О. А.**, доцент кафедри початкової освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Формування навичок культури спілкування є одним із ключових завдань початкової школи. Володіння українською мовою не обмежується лише знанням граматики та правопису, а передбачає також уміння ефективно та ввічливо спілкуватися. У цьому контексті важливим інструментом виступають інтерактивні вправи, які допомагають учням не лише засвоювати мовні норми, а й удосконалювати комунікативні навички у процесі безпосереднього мовлення [6].

Створення комунікативної спроможності постає як один з наріжних каменів навчальної програми середньої освіти. Отож, Державний стандарт, що визначає базову та повну загальну середню освіту, висвітлює комунікативну компетентність як здатність людини ефективно використовувати мовні знання, засоби взаємодії як із тими, хто поруч, так і з тими, хто знаходиться на відстані, вміння працювати у колективі, а також адаптуватися до різних соціальних ролей [5, с. 71].

Питання розвитку комунікативної компетенції на уроках української мови завжди привертало увагу дослідників, і зараз залишається одним із ключових напрямків психолого-педагогічних пошуків [7, с. 55].

Культура спілкування включає здатність висловлювати свої думки чітко, коректно та доброзичливо. Вона передбачає дотримання мовного етикету, уміння слухати та вести діалог. Для молодших школярів особливо важливо розвивати ці навички через цікаві та доступні методи. Інтерактивні вправи є ефективним способом досягнення цієї мети, оскільки вони активізують учнів, роблять навчальний процес більш захопливим і мотивуючим [1, с. 15].

Реалізація мого педагогічного гасла була б немислимою без неперервної співпраці між учителем та учнями. Аби її (співпрацю) забезпечити, у своїй

педагогічній діяльності надаємо перевагу інтерактивним методам, оскільки вони мають великий потенціал для розвитку комунікативних навичок школярів.

Для підтримки активності у навчанні, досягнення результативності засвоєння знань з української мови, у своїй роботі використовуємо технології колективного навчання. До цієї категорії належать інтерактивні методики, які передбачають одночасну колективну взаємодію (фронтальну) всього класу. Суть цих методик проста: отримавши завдання від учителя, учні формують групи. Далі виконують зазначене завдання. Учні в класі розташовуються обличчям один до одного, адже вони мають разом брати участь у практичній діяльності, де кожен працює на успіх не тільки власний, але й друзів, використовуючи спільні можливості, допомагаючи одне одному, підтримуючи, заохочуючи та радіючи успіхам товаришів.

Рольові ігри дозволяють учням відчувати себе в різних ситуаціях спілкування. Наприклад, діти можуть відтворювати діалоги між продавцем і покупцем, лікарем і пацієнтом, учителем і учнем. Це допомагає закріпити правила мовного етикету та навчитися правильно реагувати на репліки співрозмовника.

Учитель пропонує дітям ситуації, які потребують ввічливого та правильного мовного оформлення. Наприклад: «Як ти привітаєшся з учителем у школі?», «Як подякуєш товаришеві за допомогу?». Діти розігрують відповіді, обговорюючи варіанти комунікації [2, с. 21].

Ця вправа сприяє розвитку навичок активного слухання та вміння висловлювати власні думки. Учні стають у коло й по черзі відповідають на запитання вчителя або висловлюють свої думки на певну тему. Наприклад, «Що таке ввічливість?», «Які слова допомагають бути ввічливими?».

Один учень починає речення, а наступний має його продовжити, використовуючи ввічливі слова та правильні мовні конструкції. Наприклад: «Я прийшов до бібліотеки і сказав...» [4, с. 72].

Група учнів отримує ситуацію та обговорює її в центрі класу, тоді як інші слухають і аналізують їхню розмову. Це допомагає не лише розвивати мовлення, а й спостерігати за правилами культури спілкування в реальному часі [3, с. 53].

Застосування інтерактивних вправ на уроках української мови сприяє:

- підвищенню мовленнєвої активності учнів;
- формуванню навичок правильного мовного оформлення думок;
- розвитку вміння слухати і відповідати адекватно ситуації;
- вихованню толерантності та поваги до співрозмовника [6].

Таким чином, використання інтерактивних вправ у навчальному процесі є ефективним засобом формування культури спілкування молодших школярів. Вони допомагають дітям відчувати себе впевненіше в мовленні, розвивати уміння дотримуватись мовного етикету та відточувати комунікативні вміння, що стане важливим підґрунтям для подальшого навчання і соціальної адаптації.

Отже, спираючись на особисті напрацювання, підсумуємо: інтерактивні технології на уроках української мови запускають процес опанування учнями знань, умінь та навичок спілкування. Вони захоплюють увагу дітей, стимулюють їхній пізнавальний інтерес, а разом із тим підвищують рівень мотивації. Таким чином, матеріал засвоюється легше, адже навчання відбувається у співробітництві, спільному творенні, через самостійне обмірковування.

Список використаних джерел:

1. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К. 2004.
2. Дідук Г. І. Лінгвостилістичні та комунікативно-ситуативні вправи на уроках української мови у 5-7 класах. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004.
3. Використання елементів інтерактивних технологій в процесі формування комунікативної компетентності учнів на уроках української мови. URL : доступу: <https://naurok.com.ua/dosvid-roboti-vikoristannya-elementiv-interaktivnih-tehnologiy-v-procesi-formuvannya-komunikativno-kompetentnosti-uchniv-na-urokah-ukra-nsko-movi-18226.html> (дата звернення: 08.03.2025).

4. Попова О. Когнітивно-комунікативний підхід до роботи над граматичними нормами української мови. Українська мова й література в сучасній школі. 2012. № 1. С. 72-75.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2004.
6. Застосування інтерактивних технологій у освітньому процесі початкової школи. URL : Режим доступу: <https://naurok.com.ua/stattya-zastosuvannya-interaktivnih-tehnologiy-u-osvitnomu-procesi-pochatkovo-shkoli-249115.html> (дата звернення: 08.03.2025).
7. Інтерактивні технології навчання у початкових класах. Авт.-упор. І.І. Дівакова. Тернопіль : Мандрівець, 2009. 180с.